כיתות י'–י"ב | חינוך פיננסי | שיעור 1 מתוך 2 | 45 דק' | מתאים למלכתי ולממלכתי-דתי
ציר 3: שוק העבודה בעולם משתנה | נוצר בבינה מלאכותית

🧾 קוראים תלוש שכר: ברוטו, נטו וניכויים

🎯 מטרות השיעור

- להבחין בין שכר ברוטו לשכר נטו
- לזהות בתלוש את ניכויי החובה: מס הכנסה, ביטוח לאומי ומס בריאות, הפרשה לפנסיה
- להבין מה עושה נקודת זיכוי, ולבדוק שעות עבודה מול התלוש

🚪 פתק כניסה (2 דקות)

בתחילת השיעור כל תלמיד עונה על פתק, בלי ציון:

1. מה, לדעתכם, ההבדל בין "שכר ברוטו" ל"שכר נטו"?
2. מי, לדעתכם, לוקח חלק מהשכר לפני שהוא מגיע לחשבון הבנק?
3. חשבו: 40 שעות כפול 35 ₪ לשעה. כמה זה?

למורה: 1. ברוטו: כל השכר לפני ניכויים. נטו: מה שנכנס בפועל לחשבון. 2. המדינה (מס הכנסה, ביטוח לאומי ומס בריאות) וקרן הפנסיה. 3. 1,400 ₪. אין צורך לתקן עכשיו; הפתקים מראים למורה מה התלמידים כבר יודעים.

🔑 מושגי מפתח

שכר ברוטו
כל השכר שהעובד הרוויח, לפני ניכויים.

שכר נטו
הסכום שנכנס בפועל לחשבון אחרי כל הניכויים.

ניכויי חובה
סכומים שהמעסיק חייב לנכות מהשכר ולהעביר הלאה: מס הכנסה, דמי ביטוח לאומי ומס בריאות, והחלק של העובד בפנסיה.

מס הכנסה ומדרגות מס
מס על ההכנסה. השיעור עולה בהדרגה: על חלק השכר הגבוה יותר משלמים אחוז גבוה יותר.

נקודת זיכוי
הנחה קבועה בסכום המס. לפי לוח העזר של רשות המסים, בשנת 2026 נקודת זיכוי אחת שווה 242 ₪ לחודש. אם המס שחושב קטן משווי הנקודות, לא משלמים מס הכנסה.

תלוש שכר

מסמך שהמעסיק חייב לתת לכל עובד, גם לעובד צעיר, ובו השעות, השכר, הניכויים והנטו.

📖 הסבר למורה

בתלוש יש שלושה חלקים: מה הרווחתי (שעות, שכר לשעה, ברוטו), מה ירד (ניכויים), ומה נשאר (נטו). התלמידים צריכים לדעת לקרוא את שלושתם, ובעיקר לבדוק שהשעות בתלוש שוות לשעות שהם רשמו בעצמם.

מס הכנסה מחושב לפי מדרגות, ואז מורידים ממנו את שווי נקודות הזיכוי. לכן עובדים צעירים עם שכר נמוך משלמים פעמים רבות 0 ₪ מס הכנסה: המס שחושב קטן משווי הנקודות. דמי ביטוח לאומי ומס בריאות וההפרשה לפנסיה יורדים בכל זאת (לפי השכר והגיל).

בשיעור כל השיעורים והסכומים דמיוניים ופשוטים, כדי לתרגל את הרעיון. השיעורים האמיתיים מתעדכנים ותלויים בגובה השכר: בודקים ברשות המסים ובביטוח הלאומי, לא בדף העבודה.

👩‍🏫 פעילות בכיתה

1. פתק כניסה (2 דקות).
2. פתיחה: מציגים תלוש שכר דמיוני ושואלים: מה הדבר הראשון שאתם בודקים?
3. הסבר: ברוטו, ניכויים, נטו; מה זו נקודת זיכוי.
4. משימה בזוגות: מחשבים נטו בתלוש דמיוני, ומשווים את השעות בתלוש לטבלת שעות שהעובדת רשמה. מוצאים את הטעות.
5. דיון: מה עושים כשיש טעות בתלוש? (פונים למעסיק בכתב, שומרים רישום שעות.)
6. מילוי דף העבודה.
7. כרטיס יציאה. מי שסיים מוקדם: ★ חלק אקסטרה.

💡 הערות למורה

כל המספרים בשיעור דמיוניים, חוץ משווי נקודת הזיכוי (242 ₪ לחודש בשנת 2026, מתוך לוח העזר של רשות המסים). לא לבקש מתלמידים להביא תלושים של בני משפחה. מקורות רשמיים (נבדקו 9.11.2026): רשות המסים: מחשבון נקודות זיכוי · רשות המסים: לוח עזר לחישוב מס ממשכורת, ינואר 2026 (PDF) · משרד החינוך: מבנה תוכנית הלימודים (ציר 3, כיתה י': קריאת תלוש שכר).

❓ שאלות תרגול (בודקים בלחיצה)

1. שכר נטו הוא:

כל השכר לפני ניכויים | מה שנכנס בפועל לחשבון אחרי הניכויים | רק המס ששילמתי

השכר לשעה

2. מה עושה נקודת זיכוי?

מעלה את השכר לשעה | מורידה את סכום מס ההכנסה | מוסיפה שעות עבודה

מבטלת את הפנסיה

3. בתלוש כתוב 44 שעות, ורשמתם 48. מה עושים?

שותקים | פונים למעסיק עם הרישום שלכם ומבקשים תיקון | מפסיקים לעבוד מיד

משנים את התלוש לבד

4. איזה מאלה אינו ניכוי חובה בתלוש?

מס הכנסה | ביטוח לאומי ומס בריאות | הפרשה לפנסיה | תשלום על מנוי לחדר כושר

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב על פתק:

1. מה ההבדל בין ברוטו לנטו?
2. כתבו שני ניכויים שמופיעים בתלוש.

תשובות אפשריות: 1. ברוטו: לפני ניכויים; נטו: מה שנכנס לחשבון. 2. למשל: מס הכנסה, ביטוח לאומי ומס בריאות, פנסיה.

📝 בדף העבודה

פתק כניסה, 5 תרגילים, ★ חלק אקסטרה למתקדמים וכרטיס יציאה. מחוון מלא בעמוד השני. למתקשים יש דף עם תמיכה: מחסן מילים, שאלות הקפה ומשפטי פתיחה.

מקורות רשמיים לבדיקה

- רשות המסים: מחשבון נקודות זיכוי
- משרד החינוך: ציר 3, שוק העבודה בעולם משתנה

המידע כללי ואינו ייעוץ פיננסי או משפטי מותאם אישית. כל המספרים והשמות בתרגילים דמיוניים, אלא אם צוין מקור רשמי. כללים ושיעורים מתעדכנים: בודקים במקורות הרשמיים. השיעור נכתב בבינה מלאכותית ונבדק בחישוב; עדיין טיוטה לבדיקת מורה.

מחוון למורה

מחוון: קוראים תלוש שכר: ברוטו, נטו וניכויים

🚪 **פתק כניסה:** 1. ברוטו: כל השכר לפני ניכויים. נטו: מה שנכנס בפועל לחשבון. 2. המדינה (מס הכנסה, ביטוח לאומי ומס בריאות) וקרן הפנסיה. 3. 1,400 ₪. לקבל כל תשובה סבירה; הפתק לא נבדק בציון.

1. 48 כפול 40 = 1,920 ₪.
2. ביטוח לאומי ומס בריאות: 1,920 כפול 0.035 = 67.20 ₪. פנסיה: 1,920 כפול 0.06 = 115.20 ₪. נטו: 1,920 פחות 67.20 פחות 115.20 = 1,737.60 ₪.
3. ב. המס שחושב קטן משווי נקודות הזיכוי, ולכן היא משלמת 0 ₪.
4. 4 שעות כפול 40 = 160 ₪ ברוטו. לפנות למעסיק (רצוי בכתב) עם רישום השעות שלה ולבקש תיקון בתלוש הבא.
5. למשל: מספר השעות, השכר לשעה, שהברוטו מחושב נכון, שיש הפרשה לפנסיה, שהנטו שווה למה שנכנס לחשבון.

★ חלק אקסטרה למתקדמים

6. 2.25 כפול 242 = 544.50 ₪. 900 פחות 544.50 = 355.50 ₪.
7. 500 כפול 0.75 = 375 ₪.
8. תשובה לפי המחשבון. לבדוק שהתלמיד ציין את המקור (רשות המסים) ולא אתר פרטי. לפי כל-זכות, תושב ישראל מקבל לפחות 2.25 נקודות ותושבת 2.75 (לא נבדק מול רשות המסים).

🎟️ **כרטיס יציאה:** 1. ברוטו: לפני ניכויים; נטו: מה שנכנס לחשבון. 2. למשל: מס הכנסה, ביטוח לאומי ומס בריאות, פנסיה.